

ספר עמוד זאסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים רמא

סימן תכב [קיד]

לולב צוה הב"ה שיטלו ישראל בגבולין ד' מינים ביום הראשון של חג ובמקדש ז' ימים דכתיב כפ' אמור אל הכהנים ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל ושמתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים ותניא [בת"כ] לפני ה' אלהיכם פ' במקדש שבעת ימים ולא בגבולין שבעת ימים משחרב בהמ"ק התקין ר' יוחנן בן זכאי שיהיה לולב נוטל במדינה שבעה זכר למקדש ותניא בת"כ ומייתנין לה בפרק לולב הגזול [מ"א ג'] ולקחתם שיהא לקיחה תמה (א) לכל אחד ואחד לכם משלכם להוציא את הגזול ואת השאול מכאן אמרו אין אדם יוצא ידי חובתו ביו"ט הראשון בלולבו של חברו אלא א"כ נותנין לו במתנה ואמר רבא מתנה ע"מ לתחזיר שמה מתנה וצריך שיחזירה לו ויקיים תנאו . תנן [כ"ט ג'] לולב הגזול והיבש פסול יבש משום דבעינן זה אלי ואנוהו (ב) וליבא גזול לפני יאוש דלכם בעינן ולא דידה הוא , לאחר יאוש משום דהו"ל מצוה הבאה בעבירה השאול לא מפסיל אלא גזול הראשון אבל בשאר יומי כשר דתנן [מ"א ג'] ושאר ימי החג אדם יוצא י"ח בלולבו של חברו אבל גזול אסור אפי' בשאר יומי . תנן של אשירה ושל עיר הנדחת פסול ודוקא באשירה דישאל דלית ליה ביטול אבל אשירה של נכרי דאיה ליה ביטול . לכתחילה לא יטול ואם נטל כשר דבמקום (ג) דלית ליה ביטול כותבי מיכתת שיעוריה דאמר רבא [ג"א ג'] לולב של ע"ז לא יטול ואם נטל כשר ומוקמינן ליה בע"ז דנכרי . ותנן [כ"ט ג'] נקטם ראשו נפרצו עליו

תועפות ראם

שיזליין בה י"ח כפסח וכ"ו להכירא לעשיית המנוח שאין עושין אותה להנאה אלא מפני נזירת הבורא יתעלה שמו עכ"ל ובמהרי"ל ס"ק ה' פסח כ' כמנח"ל פסח בנילה לא ה' שום חמץ בבית מהר"ל ולא חסו ואכלו מזה עכ"ל והוא דלא כמנהג הגר"א :

(א) תמה . שם מ"א ג' ליתא חיבת תמה מיהו בד' ל"ד ג' אמרו ומקין שמעבדין זא"ו ת"ל ולקחתם סתהל לקיחה תמה ועיי"ל בפרש"י דדריש ולקחתם חס ועיי"ל כ"ט ג' הוד"ה בעינן ולפשמ"כ הגאון מהר"ה"ה בהנהגותיו לסוכה מ"א ג' יתפרש נ"י רבינו כמין חומר שיהא לקיחה תמה לנא"ל ולא כסודר וכדלמחר רבה שם ל"ז א' לא לינקט אינש הושענא כסודר דבעינא לקיחה תמה וליבא עיי"ל .

(ב) ואמרו וליבא קן פרש"י במשנה שם ובגמרא ס"ה בשלמא יבש אלב בתוס' שם ד"ה לולב השנינו על פרש"י ובס' חיי אדם כלל ס"ח ס' ה' כ' דעת רס"י ר"פ לולב הגזול דהוי דלורייתא וא"כ נט דעת רבינו הירש"ל כן ועיין לעיל ס"ח ס"ה שם דעיתא המנוח בסידר היה להשוותו יפה משום שנאמר זא"ו התנאה לפניו במנוח משמע דהוא דלורייתא ועיין בס' שרי חמד כללים מערכת זיין כלל י"ב שהאריך בפרט זה ובצינאור דברי ה"ה אור"ח ס' תרכ"ו ואני מוסף על דבריו שם דכס' משנת חכמים ס' ג' יצין שמועה סק"ד כ' שם ע"ש ה"ה בנא"ל ס' הרנ"ו דהא דל"ל להר"ה שם ב"ק ט' ג' להקל בספיקא משום דנוף מנות הידור הוא מדרגתן לכן נקטין להקל וכן שם כמנ"כ הגאון מהר"ה"ה שכן יצחק חאו"ח ס' ד' ובאמת לא העתיק לשון ה"ה כהונן כמנ"כ שם"ל שם ודו"ק . (ג) דמנקוס בו' עד כשר חסר בנדפס ובשגלי הלקע השלם ס' ש"ן הביא ד' הירש"ל וכן עליו בזה"ל ונרמין דבריו כנון שבעה הנכני עכ"ל ועיין סוכה ל"א ג' תוד"ה באשירה , ודע דבעירובין פ' ג' תוד"ה אלב כתבו ואין להקבות מהא דפסלינן לולב של אשירה אפי' ביו"ט שני דמשמע דכמנ"ל דלית' דמי דגבי לולב של מנוח התמירו עכ"ל ועיי"ל במהרש"ל שם לקושיית התוס' דהוא אלבא דרב חי"א בר אשי דלמחר עושין להי אשירה וכן שם התוס' דה"ט כיון דלא בעי אלא שיעור זוטא לא התמירו בו וע"ז כ' התוס' ואין להקבות מהא דפסלינן לולב של אשירה כ' ותמיהני על פירושו דלא דמי כלל לולב לחי דבלתי ספיר י"ל כסברת המ"מ פ"ז מהל' שבת ה"ב שיש נקודות וקוים ושפתיים כו' ולפיכך כל מה שיערך לרחקיו שיעור כקורה וסופר וכ"כ אין עושין אותו מאשירה לפי שהוא כמכותה והסרת השיעור וכל מה שא"ל לרחקיו שיעור אלא לארבו בלבד הרי הוא כקוים ומוחר בבל דבר עכ"ל משא"כ לולב אף שאין לעביו שיעור מ"מ אין לחושבו לקוים דבעינן שדרה ועליה דנל"ה פסול ומקרי שפחים ואני אומר דכוונת התוס' להקשות לרשב"ל דאמר עושין קורה אשירה דאע"ג דקורה בעי שיעורא ואשירה בעי שריפה עכ"ל ס"ל דכשר ונ"ל כחותי מ"מ וע"ז ספיר כ' להקשות מ"מ מולב של אשירה דפסלינן וחזירו דגבי לולב של מנוח התמירו ור"ל דשאני קורת המנוי שאינה מנוח כ"כ כמנוח לולב כ"ל הכשר ותוקין המנוי לתלול נז . ובחי' הגרע"א לאור"ח ס' שם"ל ס"ז כ' עמ"ש המחבר קורה זה שאמרנו נריכה שיעור ולפיכך אם עשאה מעלי אשירה פסולה דכיון דלשריפה קיימי כמ"ש ח"ל ואם קורה רחב ד' תליא בב' תירונים דהוס' עירובין פ' ג' בעממא דלחי כשר בעני אשירה כו' לחי' הר"ר אברהם דלחי אם מדרב הכתייתם כותלי היו ולבנבד שלא יהיו ניטלות ברוח בקורה רחב ד' מהבי בעני אשירה דלף דהוי ככותי הוי כמדבק הכתייתין ועושה מהן קורה ד' עכ"ל ולענ"ד אינו כן דגם להר"ר אברהם לא נחשב הלחי של עני אשירה לדבר שלם מחובר נוף אחד מאחר דכותי מכתת שיעוריה אלא דלא איכפת לן אם לא מיקרי מחובר כאחד וא"ל לעמוד בעינמו כ"ל משור ומפורד ודבוק בכותל ג"כ שרי ובלבד שלא יהיו ניטלות ברוח וא"כ בקורה דבעינן רוחב ד' דהיינו נוף אחד שלם רחב ד' גס להר"ר אברהם לא מהבי בעני אשירה דכמ"ש ובעינן שיהי' השיעור מחובר ביחד בשלמות ולא מפורד כסופר ולולב ושאינו לחי סוף מפורד כשר לא שייך לומר כחותי מכתת שיעוריה , ועיין תפארת ישראל למשניות ספ"א דפסחים נחידושים שהביא שם תי' השעה"מ פ"ד ה"ב מגירושין דדוקא בדבר המפורד בתורה שמונח בשריפה אמרינן כחותי כפגול ונותר וע"ז ולא בערלה וכל"כ ותרומה דלע"ז דהוי מן הגרסין אינו המפורד בתורה שמונח בשריפה ותמה על זה התפא"י שם א"כ מאי מקשה הס"ס במכות ק"ג ג' ואי ס"ד דכמכת דמי והא בעינן והבא אל ביהמ"ד וליבא ומאי מקשה בנעל כ' ושרק משא"כ בבית עכ"ל ולענ"ד לק"מ דכיון דפרשה התורה בהדיא בבית דבעי נחילה לא גרע מנגדל דפרשה התורה בשריפה דבזה לא מחלק השעה"מ בין שריפה לנחילה רק היכא דמפורס

ספר עמוד ואיסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

פסול נפרדו עליו כשר פירש רב פפא [ג' כ"ז] נפרצו כחופיא נפרדו דמפרד אפרודי. תניא [ג' כ"ז] לולב כפות (ד) כוון סדוק עקום דומה למגל פסול כוון פי' כמין הוצין (ה) כזה (א) הרות פסול פירוש קשה כהריות של דקל סדוק פירש רב פפא דעכיד כהמנך פי' נסדך הרבה כזה (ב) אמר רבא [ג' כ"ז] (ו) האי לולבא דסליק בהדיא הוצא פסול פי' מצד אחד יוצאין עליו (ג) אמר ר' מתנן אר"י בן לוי נחלקה התומות נעשה כמי שנמלה התומות ופסול פי' שני עלים עליונים אמצעיים ששם השורה כלה נחלקו זה מזה ונעלים השורה עם החלקה של מטה תומות שמדובקים כתאומים כך פירשו רבותי (ז) ושמעתי אפילו נחלקו העליון בלא השורה נחלקה קרי ביה. וכל לולב שאין ראשו של זה מניע לצד עקרו של זה פסול ותנן [ג' כ"ז] כל לולב שיש בו שלשה טפחים כדי לנענע בו כשר פירש שורו של לולב צריך שלשה לבד טפה היוצא מן הערבה וההדס דאמר ר' פרנך אמר ר' יוחנן [ג' כ"ז] שורו של לולב צריך שיצא מן ההדס טפה ופירש דמתני' ג' טפחים וכדי לנענע בו. פירשתי כפות תמרים צא ולמד ענף עין עבות דתניא ענף עין שענפיו חופין את עצו הוי אומר זה הדס ואימא הרדופני (ח) אמר רבא האמת והשולם אחבו ותניא עבות כשר שאינו עבות פסול ה"ד עבות אמר ר' אמר שמואל (ט) דקיימי תלתא תלתא טרפי בחד קינא ותנן (י) נשרו רוב עליו וגשתייירו בו מיעוטו כשר וכלבו שתהא עבותו קיימת ומשכחת לה באסא מצראה דקיימא ו' טרפי בחד קינא. תנן הדס הגולל והיבש פסול נקטם ראשו או שהיו ענביו מרובין מעליו פסול וכאשר פירשתי הטעמים כלולב כך הם בהדס דבקרא חדא כתיבי ענביו מרובין מעליו פי' רב הסדא [ג' כ"ז] דבר זה רבינו הקדוש (יא) אמרו במקום יהא בעזרו לא שנו אלא שחורות אבל ירוקות מינא דהדס נינהו. ותנן אם מיעטן כשר ואין ממעטין ביו"ט (יב) ומעמא משום זה אלי ואנוהו. ערבי נחל, תניא [ג' כ"ז] ערבי נחל שמגדלות על הנחל ד"א ערבי נחל שעלה שלה מושך כנחל ותניא אין לי אלא ערבי נחל של בעל ושל הרים מנין ת"ל ערבי נחל מכל מקום אבא שאול אומר [ג' כ"ז]

תועפות ראם

אופן ציטוט בתורה להדיא בזה אמרין כותבי מ"ס אלז כיכא דלגיו מפורש בתורה אופן ציטוט אע"ג דנחשב במעשה סוף תמורה מהנשרפין לא אמרין כותבי מ"ס וחו לא מידי ומש"ס הספא"ל לדמות חירון הנרעק"ל לקשיית השעה"מ ובאמת מוזכר כדבריהם בפנים השעה"מ שם ח"ל ובשלמה נחל ח'י' שכ' החפ"ס כפ' צמח מדליקין דכ"ה ד"ה כך שכ' דהא דה"מ בשריפה חיו אלא מדרבנן נחל ח'י' לאידך ה'י' שכתבו דהוי מדאורייתא משום דאקרו קודש קשה עכ"ל. (ד) כפות ל"ל כפוף ובגדלם אחת כפות כפוף. (ה) הוצין ל"ל קוץ וכו"ה בגדלם וס' הנדסא קוץ בקוף וגי' הכת"ל שלפניו כוון כ"ק ועיין בחי' ריעב"א שיש גורסים כוון והוא קמשים ועיין ברי"ף שגורס תרומתו כוון וקוץ אצל משה שפי' רבינו כפרס"י ממין קוץ. (ו) אמר רבא בגדלם אמר רב פפא וס' אחת נחל חוץ וכו"ל וס' מ"ס אח"כ כאלו בדי הו"א ופי' רבינו כפרס"י. (ז) כך פי' רבותי ושמעתי כו' עיין בשו"ת תה"ד סי' ל"ז שהביא שם ב' פירושים מפרס"י ח"ל שם דיש לנהוג כפי' אחר דרש"י כמש"כ בסמ"ק דעלה האמנעית שדרבו להיות כפול כשאר עליו נחלקה לשנים וזה נחלקו התומות ולא נקרא נחלקה אח"כ נחלקה עד למטה מן העליון ובא"ל הוסיף להקל דבני נחלקה השדרות ג"כ עד העליון שלמטה הימנו והיינו נחלקה התומות לפרס"י עכ"ל ועיין ביאור הנר"א או"ח סי' תרמ"ה סק"א ומתבאר מזה דמש"כ רבינו כ"ס רבותי הוא פרס"י ודלא כמש"כ הק"ל בהר"א פ"ג דטובה סי' ו' לפרס"י כוונת פרס"י שכ' ונסדקה השדרה עד העליון שלמטה מזה ח"ל ר"ל שנסדקו העליון הו"א"ן מן השדרה ונחלקו עד תחילת עץ השדרה עכ"ל דה"א אלז לפי' רבינו הר"ה"ס שכ' ושמעתי אפי' כו' משא"כ לפרס"י ר"ל דהשדרה ג"כ נחלקה עד למטה מן העליון ובגדלם מח"ל בליון נד 425 כ' ג"כ במוסגר שם בזה"ל ולא כפי' הק"ל עכ"ל ובהגמ"ל פ"ה מהל' לולב ה"ד כ' ח"ל ור"א"ס דידים אמר מפי השמועה כדברי הגאון ורבינו המהר"ר עכ"ל נראה שהוא מפרש דרבינו הר"ה"ס אחת לפלוגי עמש"כ מהתלה בפי' רבותיו שני עלים עליונים אמצעיים ששם השדרה כלה עו"א רבינו ושמעתי אפילו נחלקו העליון בלא השדרה ור"ל כל העליון אפילו אינם אמצעיים במקום ששם השדרה כלה נחלקה קרי ביה ומפרש כן דברי בזה"ל והיינו כמש"כ הרמב"ם ולי' ל"ע מנ"ל הא שכן כוונת רבינו הירא"ל ולעג"ל פסוק כ"ל. (ח) הרדופני. בגדלם הירדוף ועיין סוכה ל"ב ב' תוד"ה האמת שהיינו אפרס"י דמשמע מתוך פי' דהירדוף היינו הרדופני ואי אפשר לומר כן כו' עיי"ש. (ט) אומר שמואל. לפנינו ליהא ובא"ל ה"ל סוכה סי' ש"ו הגי' אמר רב יהודה אמר רב וצוה נחשכנו דברי הגרש"ס בחידושו למדד ב"ר פס"ח אות ס' שכ' שם דרש יהודה דהכא לשיטתו במנחות מ"א ב' דלמר ג' דהיינו כו' וכפי' ר"ת שם בתורה ב"ס הא' דמגדלי נפקא להו ל"ב דהיו מתורנס עובד גדילו והא' דלמריקן במנחות ל"ט ב' גדיל שנים כו' היינו כו"ה בגדלם כו"ה דבריהם שם כו' עיי"ש בדבריו אלז לגי' האו"ל אין לומר כן דהא גדל ל"ט ב' במנחות אמרו ורב סבר כו' גדיל שנים כו' ואילו הכא אמר ר"י אמר רב עבות שלשה ועיין הע"ס שאלתא קכ"א אות ה' בפי' גדיל שנים דלמר רב דהיינו כשיעשה שנים ויכפול א"ל הוי גדיל וא"ל אין כאלו סתירה למ"ס רב עבות שלשה ובס' הליפות שלמות על ח"ה שמות כ"ה י"ד כ' דמש"כ המתרגם משעה עבות עובד גדילו לטון גדילו הוא שם הכולל ע"מ ככו ע"כ לא תרגם גדילן בל"ר או גדיל בל"י כי מלת עבות בזה הוא רק מוסב על לטון מעשה ולא על מספר החוטין כו' עיי"ש שהשיג על הגרש"ס הג"ל מזה ובאמת לחנם השיג על הגרש"ס שגנה יסודו עדה"ת הג"ל דמגדלי נפק"ל ל"ב דהוי ג' דעבות מתורנס עובד גדילו והו"ל שם חס שלם דה"ת ותל"מ. (י) ותנן. בגדלם ותניא. (יא) רבינו הקדוש בגדלם רבינו הגדול וכו"ה לפנינו וכו"ה ב' אות וי"ס בביאורי. (יב) פרס"י סוכה ל"ג א' ד"ה עבר ולקמן ואין ממעטין ביו"ט משום שזוהי נחלקן כלי ומנכירו ולדברי רש"י אלו כיון השעה"מ כפ"ה מהל' לולב ה"ה עיי"ש ובשו"ת הרג"ל בספר חילת דחי"א

ספר עמור ואיסורים שאינם נעשים רע למריית כי אם לשמים יראים רמב

ערבי נחל שתיים אחת ללולב ואחת למקדש ורבנן למקדש מנא להו הלכתא נמיירי לה דאמר רב אשי (יג) משום ר' נחוניא בן הקנה איש בקעת בית הורון עשר נטיעות ערבה וניסוך המים הלמ"ס ותניא אידך ערבי נחל שגדילות על הנחל פרט לצפצפה שגדילה בין ההרים פי' (יד) דרכן לגדל על הנחל בעינן ואפי' גדילה בין ההרים כשרה כאשר רבינו למעלה פרט לדרכה להתגדל בין ההרים. תניא איוו היא ערבה ואיוו היא צפצפה ערבה קנה שלה אדום ועלה שלה משוך ופיה חלק צפצפה קנה שלה לכן עלה שלה ענול ופיה דומה למגל. תניא [יז ג'] (טו) ר' ישמעאל אומר ג' הדמים וב' ערבות ולולב אחד ואתרוג אחד אפילו ב' קטומים ואחד שאינו קטום ר"ט אומר אפילו שלשתן קטומים וכו' אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"ט והא דתנן נקטם ראשו פסול לכתחילה קאמר ויחזור אחר אחר ואי ליכא אחר יברך עליה ואשכחן דקתני פסול במקום דבשר בדיעבד כדתנן במנחות [כז א'] ובפסחים מיתנין לה פ' כ"צ [ע"ג] נטמאו שיריה אכדו או נשרפו כמדת ר"א כשרה כמדת ר"י פסולה ומוקמינן לה התם בפסחים לכתחילה ודיעבד כשר ולא יטעה המעיין שם (טו) כי ראיה גדולה היא אמר רב יהודה אמר שמואל [יז ג'] שיעור הדם וערבה שלשה ולולב ד' כדי שיחא לולב יוצא מן החכם טמא פי' (יז) שדרו של לולב דאמר ר' פרנך אמר ר' יוחנן שדרו של לולב צריך שיחא מן החכם טמא. אתרוג דכתיב פרי עץ הדר ותניא [יז א'] פרי עץ הדר עץ שמעם עצו ופריו שוה הוי אומר זה אתרוג רבי אומר אל תקרא הדר אלא הידור (יח) וכו' בן עזאי אומר אל תקרי הדר אלא הדר שכן בלשון יון קורין למים הדר ואיזה דבר גדל על כל מים הוי אומר זה אתרוג רבנן אמרי אל תקרי הדר אלא דבר הדר באילנו משנה לשנה. תנן [יז ג'] אתרוג הגזול והיבש פסול, יבש דהדר בעינן, גזול לפני יאוש לבם בעינן וליכא לאחר יאוש הו"ל מצוה הבאה בעבירה. תנן של אשירה ושל עיר הנדחת פסול ודוקא באשירה דישאל דבין דלית ליה ביטול כתותי סכתת שיעוריה אבל דעובד כוכבים לכתחילה לא יטול ואם נטל כשר כאשר פירשנו למעלה בלולב. תנן של ערלה ושל תרומה טמאה פסול של תרומה טהורה לא יטול ואם נטל כשר של דמאי כ"ש פוסלין

תועפות ראם

דחייא ענף ל"ג שריג א' לא זכר דברי רש"י אלו ע"כ כ' על השע"מ מש"ס ושנה בזה גם צניאור יחזק ירנן למהרי"ג גיאות ה' לולב אות קט"ו לא זכר דברי רש"י אלו והביא שם מתוס' שנת ק"ג א' סד"ה לא דלא אסור אלא מדרבנן. (יג) רב אשי כו' בנדפס רב אשי אמר ר' יוחנן משום ר' נחוניא איש בקעת בית חורקתן. (יד) פי' כו' עד תמא איוו חסר בנדפס ועיין בהרא"ש שם' ונראה לי לפרש דערבי נחל הגדילות על הנחל כלומר ממין הגדל על הנחל דהיינו ערבה שרובה גדילה על הנחל למעטין לפלפס הגדילה כהרים כו' והאי תנא לא מנריך קרא לרבינו של בעל ושל הרים דכלל ערבי נחל הן כו' עיי"ש ולכאורה רבינו לא ס"ל בהרא"ש שיהי כ' בצרייתא זו ופי' ואפילו גדילה בין ההרים כשרה כאשר רבינו למעלה ובהרא"ש א"ל השתא רבינו דלמעלה לגדילה בין ההרים דחיוסין ל"ג משום דדרכה של ערבה זו לגדל על הנחל וי"ל דנס כוונת רבינו בהרא"ש וחס"ר דפי' דרכן לגדל על הנחל בעינן ור"ל בהרא"ש ולפי"ו ואפי' גדילה בין ההרים כשרה כיון שדרך ערבה זו לגדל על הנחל כאשר רבינו למעלה כן נאמר עתה בלי סוס רבוי ודוק. (טו) תניא, בנדפס תנן. ודע דבס' נהלה שמעוני כ' ר' מרסון אומר אפי' לולב והדס וערבה קטומים עכ"ל ובמהכ"ת טעה בזה דפי' שלשתן דר"ט ג' בדי הדס. (טז) דהא מוקשינן בפסחים ע"ז ב' דפסולה דיעבד משמע וע"ל רבינו כי ראיה גדולה היא ור"ל כמס"כ מהרש"א שם ע"ח א' בפרש"י ד"ה ביחיד ועיין במדכרי ר"פ לולב הגזול ובבבלי ישע שם ובס"ל או"ח ריש סי' תרמ"ז ובמג"א סי' תרמ"ה סק"ו והישועות יעקב באו"ח סי' תרמ"ה הקשה ע"ד רבינו דא"כ איך מבע"ל להס"ס סוכה דל"ג בנקטם ראשו מעי"ס ועלתה זו תמרה דליך שייך דחוי דדבר שאינו פסול כ"ל לכתחילה והו דהא אם מודמן אדם אחר שאין לו הדם הוא רשאי לנאח בו אף לכתחילה ובסו"ת עמודי אש סי' ב' אות ו' כ' שם לתרץ דעת היראים וה"ר לדברי רבינו מובחים ע"ג ב' ופרש"י שם סד"ה אי מקריב לא מר"ה שמואל משה דאף דאסור להקריב רק לכתחילה עכ"ל הו"ל דחוי וא"כ גם צנידון דידן כיון לכתחילה הוא פסול שפיר קאמר הש"ס דחוי דחוי ועיי"ש עוד. ומ"ס בפסחים ע"ה ב' רב מתני' קשייתו אמאי תנן אין זורק את הדם ליתני פסול אלא ש"מ אין זורק לכתחילה אבל דיעבד ש"ד. לדעת הרא"ש ה"ק דאי הוה חמי פסול אע"ל דשייך לאוקמי' בדיעבד כשר וכו' נתן מ"ו כיון דמשתמע נמי האי ליטול דפסול בדיעבד פשיטא ודאי ללא הוה מוקמינן ל' אלא כרבנן דפסולה דיעבד קתני אבל השתא דשני בליטני' ותני אין זורק על כרחך משמע לכתחילה קתני וכו' נתן כ"כ בס' אהל ישרים ריש מערכת אות פ'. והעיסור בהל' לולב דייבור השלישי עץ עבות כ' פי' רבינו בזה"ל ואיכא דאמרי למנוח הלכה כר' ישמעאל ופסולה דקתני במתניתין לכתחילה הא דיעבד ש"ד כו' ולא דייק לן דאם איחא כולן פסולין דמתני' כוונתה עכ"ל. (יז) פי' כו' עד אתרוג חסר בנדפס ופירוש רבינו תמוה דהא רב יהודה א"ל פליג עם ר' פרנך אמר ר' יוחנן כמפורש בגמרא דל"ג א"ל לולב ארבעה בדי עיין משא"כ ל"ס אמר ר' יוחנן שדרו של לולב ארבעה ללד מעלין ואף פי' רבינו מיימרל דרב יהודה א"ל כדר"ס אמר ר' יוחנן גם לפמ"ל בנדפס יקשה סוגא אמאי הביא רבינו דברי רב יהודה א"ל לית הלכתא כוותי' אלא כדר' יוחנן כמאש"ל לעיל בזין לולב והנראה צורר צניי' דפ"ס בנדפס ובהכ"ל מש"כ אמר רב יהודה אמר שמואל ונריך למחוקס ורבינו לא הביא אלא הכרייתא דתוספתא פ"ב דסוכה שיעור הדם וערבה שלשה פסחים ולולב ד' פסחים וכו' רבינו צפי' הכרייתא כדברי ר' פרנך א"ר יוחנן ותלמי'. (יח) אלא הידור, ט"ס הוא ונ"ל אלא הידור וכו' ובנדפס איחא רבי אומר אל תקרא הדר אלא הדר באילנו משנה לשנה ופי"ס שם ונ"ל רבנן אמרי כמבואר בלן בהכ"ל רבנן אמרי א"ת הדר אלא הדר [כז"ל] דבר הדר כו' וגי' שלפנינו בגמרא ר' אבהו אמר א"ת הדר אלא הדר כו' וכבר כ' הפני' בחי' לכוסה ל"א ב' הוד"ה דבר דשעות נפל בגמרא שלטו אלא שלא ראה גי' היראים דגרים רבנן במקום ר' אבהו

וב"ה מכשיריו של מעשר שני בירושלים לא יטול ואם נטל כשר . תנן עלתה חזוית על רובו נטילה פסמיתו בסדק נקלף ניקב וחסר כל שהוא פסול . אמר רב חסדא (י"ג ב') דבר זה רבינו הקדוש (יט) אמרו והמקום יהיה בעורו עלתה חזוית על מעוטו כשר ל"ש אלא במקום אחד אבל בשנים או (כ) בשלשה מקומות הו"ל מנומר (כא) ופסיל ואע"ג דלא תנן פסול במנומר תנא ושייר ובכרייתא (י"ג ב') תנא ליה אמר רבא (י"ג ב') ועל חוטמו אפילו משהו פסול . נטל פסמיתו תנא ר' יצחק בן אלעזר נטילה בוכנתו פרש"י וצ"ל בשני פנים האחד פסמיתו ראשו העליון והוא נקרא פיטמא כדתנן הפיטמא של רימון והוא בוכנתו לפי שהוא עשוי כעין בוכנא פילון בלע"ז זה לשון מורינו הוקן רבינו יעקב ב"ר יקר ורבינו יצחק הלוי פירש פיטמיתו ועוקצו שניהם פונכו , עוקצו ששנינו נטל עוקצו כשר שניטל עוקצו מה שחוק לנומא של אתרוג פסמיתו שנתלש העוקץ מתוך האתרוג וחסרו ולפיכך פסול והיינו דתני רב יצחק בוכנתו שנכנס בתוך האתרוג כמו בוכנא הנכנס ומכה באסירתא ולשון רבינו יעקב זכר לברכה נראה לי לפי שלא מצינו בשום מקום (כב) עוקץ וזכר ויש לתמוה על דברי רבינו יצחק הלוי למה ליה למיתני היינו . חסר כל שהוא דתני פסול . ניקב תני עולא בר חנינא (י"ג ב') ניקב נקב מפולש במה שהוא שאינו מפולש בכאיסר פי' אניקב ולא חסר קאי דמכשר תנא דמתניתין קאתא האי תנא למימר דאי הוי מפולש מצינו לצידו פסול בנקב כל שהוא אפילו נקב של מחט שאין בו חסרון ונקב שאינו מפולש בכאיסר אם רחב בכאיסר אע"פ שלא חסר פסול כגון שחתכו בו יתד עבה ומתניתין בפחות מכאיסר ובשאינו מפולש עד כאן פירש"י ואינו (בג) יודע מניין לו דאניקב כלוא חסר קאי כי נראה היה דאניקב וחסר כל שהוא דפסול קאי וקאמר האי תנא האי דפסלינן בחסר כל שהוא בנקב מפולש אבל בשאינו מפולש עד שיחסר בכאיסר והשתא אתי שפיר פירוש רבינו יעקב ב"ר יקר שפי' פסמיתו ראשו העליון וקאמר תנא דמתניתין אע"ג דבשאר מקומות של אתרוג חסרון בכאיסר בעינן נטול ראשו העליון אפילו לא יהיה בו חסרון בכאיסר פסול ופירוש זה נראה לי עיקר ואתרוג חסר בלא כאיסר כשר והא דתנן חסר כל שהוא פסול בנקב מפולש . תניא (י"ג ב') אתרוג תפוח סרוח כבוש שלוק כושי לבן מנומר פסול כדור (כד) פסול ויש אומרים אף התיום אתרוג הבוסר ר"ע פוסל וחכמים מכשירין גדלו בדפוס ועשאו כמין בריה אחרת פסול וטעמא דכולהו דהדר בעינן וליכא אתרוג הכושי כשר פי' גדל באינן כוש ושחור כשר

תועפות ראם

אָבֵהוּ וְעֵינֵי מִדְרָשׁ וְיִרְפָּ"ל כִּי ה' וְעֵינֵי מִשְׁכָּח הַגִּדְרָל צִיָּאָר הַסֶּדֶר"א בְּהַשְׁמֹטָה וְהִיקוּיָם בְּמִצְוָה בִּזְכוּרֵן הַתְּהִלָּם שֶׁבִּסְף הַסֶּפֶר לִפְנֵי לֹא הָיָה יְהִירָאִים כְּתִי שְׁלֹפְנִיט רִצְנָן אֲמֹרִי וּבְנִדְפֶם חֶסֶר דְּבָרִי רִבִּי וְדַבְרִי בֵּן עוֹלָי. (יֵשׁ) הַקְדוֹשׁ בְּנִדְפֶם הַגְּדוֹל וְכִי לִפְנֵי וְכִי לְעֵל אֵת"ל צִיָּאָרִי. (ב) אִזּוּ בְּנִימ', הַכֹּל בְּכֹחַ מַהֲל' לִלְבֵּד הָיָה הַשְּׁחָל בְּנִי פֶסֶל בְּנִי מִיִּבְעִיל וְכֵן הַקָּדָשׁ הַתְּהִי"ט וְעֵינֵי ט"ו אִי"ה כִּי תַרְמִי"ח סָקִי"ד וְהִי הַקֵּץ לְרִיבָה לְשֹׁנֵי הַכֹּחַ כִּי הָיָה לִינֵחַ דְּמִשְׁנֵי בְּרִישׁ מִסְּפִין ד' וְה' כְּדֹאֲמֵרִי אֲרִישִׁי וְהִי"ה אֲשִׁי עוֹבֵד וְכִי הַתְּהוֹם בְּרִישׁ סוֹכֵה בְּאִרְכּוֹת ד' עַד עַכְ"ל הוּא תְּהוֹמָה וְכִדְרָה שֶׁעָלָו בֶּס' כִּרְס תְּמוֹד לְאֶשְׁתַּחְוִיט לְהַקֵּץ דְּרַחֲמֵי דִּיּוֹמָא כִּי א' ד'הָ שְׁחִים וְיוֹתֵר מִזֶּה מִמְּקוֹם שֶׁהֵבִיא הַקֵּץ תִּירוּלָה מִשֶּׁשׁ נִרְאֶה לְדָן לְתַרְן בֵּן דְּדוּקָא הֵיכַל דְּקֹדֶשׁ בְּלָשׁוֹן לֹא אִזּוּ אָף שֶׁפִּיר יִלְדֵּם"ה תִּחָּה הַמַּסְפֵּר הַמוֹעֵס בְּרִישׁ לְאַחַשְׁמֵינִי דִּה"ה אֲשִׁי שׁוֹבֵא מִשְׁאֲכִי הֵיכַל דְּקֹדֶשׁ בְּלָשׁוֹן וְזֵלֵי יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת לְמִלָּה לְמִיחָה הַמַּסְפֵּר הַמַּרְבּוֹר שֶׁאֲחֲרָיו כְּמוֹבֹאֵר קוֹדֶשׁ"ה רִישׁ סוֹכֵה שֶׁהֵבִיא הַקֵּץ גַּם הַגְּזָלוֹן אֲחֵרִי יַעֲבִי"ךְ בֶּס' לַחַם שְׁמִים סוֹכֵה פ"ג מ"ו כ' וְבִלְאִתָּה בְּתוֹם רִישׁ מַלְתָּיִן ד' ב' ד'הָ עַד מִשְׁמַע דְּבוֹ וְאִל"ו וְגַמִּי אֲחֵרִינִי כְּדֹאֲמֵרִי אֲרִישִׁי עַכְ"ל בֶּס' כִּי בְּזֵלֵר דְּלִפְלִי הַתְּהוֹם"ל יֵלֵק כֻּלָּ קוֹשִׁייתִי הַתְּהוֹם"ל וְשִׁנָּה בִּזְבֵּה בְּחַמְלָתִי"ה שׁוֹם מִשְׁמַעוֹת מִשֶּׁשׁ וְהַסֶּדֶר הַדְּבָרִים וְהוּא פֶלֶא. וְהִנֵּה אֲמֹרֵר לְתַרְן קוֹשִׁייתִי הַכֹּחַ הַכֹּפֶת תְּמִירִים לְחַלֵּק בֵּין הֶךְ לְתַרְבּוֹן דְּחִישׁ מוֹמֵר כְּשֵׁשׁ חוֹזֵית בְּב' וְג' מִקְמוֹת וְלַעֲנִין ס"ה פֶּסְקִינִי צִיָּאָר"ה סִי רַע"ס ס' ד' דַּס"ת שֵׁשׁ בִּזְבֵּה ג' טַעֲוִית בְּכָל דָּף וְדָף לֹא חֲשִׁיב מוֹמֵר אֲלֵא בְּד' טַעֲוִית וְיִנְגֵּד דִּה"ס דַּס"ת שֶׁהוּא שִׁיּוֹר גְּדוֹל דּוּקָא בְּד' הוּי מוֹמֵר מִשְׁאֲכִי אֲרִיגוֹ שֶׁהוּא כְּבִילָה וְיוֹתֵר כִּיּוֹן לְשִׁיּוֹרוֹ מוֹעֵס אֲשִׁי בְּב' וְג' מִקְמוֹת חֲשִׁיב מוֹמֵר פֶּסֶד"ל מִנְּאֵל לְפִי"ו בְּאֲרִיגוֹ שְׁחִין שִׁיּוֹר לְגָדֵל לְמַעֲלֵה וְאֲשִׁי אֶחָד בְּשִׁתִּי יִרְיוֹ נִמִּי כֶּסֶר לֹא שׁוֹה שִׁיּוֹרוֹ לְמוֹמֵר לְפַעֲמִים כֶּסֶהוּ גְדוֹל יוֹתֵר לֹא חֲשִׁיב מוֹמֵר בְּב' מִקְמוֹת אֲלֵא בְּנִי מִיּוֹה בְּנִי מִקְמוֹת וְדֵלֵי הוּי מוֹמֵר בְּכָל עֵינִי לְתַרְבּוֹן כִּדָּף שֶׁל ס"ה לֹא אֲבַחֵן. וְעֵינֵי חוֹלִין כִּי א' שֶׁאֲמַרְשׁ אֵל אֲנִל תְּרַתִּי וְתֵלֵת חִישְׁיָן הַקָּדָשׁ שֶׁ הַגֶּדֶס"ש דִּהֶשְׁחָה תְּרַתִּי חִישְׁיָן תֵּלֵת מִיִּבְעִיל וְכִי מִשׁוֹם דַּסְמִים הוּא לְעֵינֵי דִּסְחֹוִסִי"ה סִי אֲנִל שֵׁלֵל בְּדִרָא דִּסְחֹוִסִי"ה לֹא חִישְׁיָן מִשֶּׁשׁ"ה אֲחֵר וְתוֹלָה לֹאשְׁמִינִי דִּלְפִי"ה בְּשֵׁלֵל אֲחֵר חִישְׁיָן הֵיכַל לֵלָ קוֹיִי בְּדִרָא לְסוֹמְרוֹ, וְכִוֵּה אֲלֵא גַם בְּנִישִׁין כִּי שֶׁאֲמַרְשׁ שֶׁ אֲנִל ב' וְג' מִדְּהֵלָה וְהוּא הֵא מִנִּי הוּאִי וְנִישָׁא אֲיֹמֵר עַכְבְּרִי שְׁקֹלֶה וְקָדָה נִמִּי הַשְּׁחָל ב' ג' מִיִּבְעִילָה בְּקוֹשִׁייתִי הַגִּמְרָה כְּחֻבּוֹת ל"ה א' וְכִי קִי"ה כ' אֲלֵא לְדַבְּרִי נִקֵּט שְׁלֵשׁ לְרַבּוּתָא דִּלְפִי"ה אֲמֵרִינִי גִישָׁא "אֲיֹמֵר" עַכְבְּרִי שְׁקֹלֶה וְהוּי סֶפֶק מְגוֹרֶשֶׁת וְלֹא וְדֵלֵי מְגוֹרֶשֶׁת. (בא) מוֹמֵר, לִפְנֵינִי בְּגִמְרָא כְּמוֹמֵר בְּכ"ף הַדְּמִיּוֹן וְעֵינֵי בְּחִי הַרְשָׁבֵאל. (בב) מִקּוֹם פֶּסֶמָה עוֹקֵן כִּי אֲלֵא בְּפֶרֶשׁ"וּ וּמִן וְיֵשׁ לְתַמְהָה כו' הוּא דְּבָרִי רִבִּינוּ הֶרָא"ה וְעֵינֵי מ"מ פ"ה מַהֲל' לִלְבֵּד הָיָה הִי"ה שְׁחִי זֶה דִּה"ל דְּדוּקָא חֶסֶר מִגּוֹף הַתְּרַבּוֹן מִשּׁוֹם פֶּסֶל אֲבִל כְּשִׁיטֵל הֵעָן הוּא אֲע"ס שֶׁשֶּׁאֲרֵר מִקְוִיָּה נּוֹמָא כֶּסֶר קַמֵּל דְּפִסּוֹל. (בג) וְהִנֵּה יוֹדַע מִיּוֹן לוֹ כו' הַסְמִי"ג שְׁחִין מ"ד כ' וְהֶרָא"ה סִי דִּלְשִׁי בִּי חֶסֶרֶן קָלִי עַכְ"ל וְכִי הַמֶּדְרִי פִּלֵּי דְּסוֹכֵה כֻּלָּה בְּכַחֲבוֹ כֵּלָן. (בד) כְּדוֹר. לִפְנֵינִי כְּדוֹר וְעֵינֵי חוֹלִ

ספר עמוד ז איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים רמז

דאורחיה הוא דומה לכושי פסול פי' גדל כאן והוא שחור דלאו אורחיה הוא נדמה הוא ופסול (כה) אמרין בסוכה [נ"ג] ר' חנינא מטביל (כו) בה ונפיק ביה ואוקימנא ביו"ט שני, אתרוג שנקבחו עכברים אמר רב (כו) אין זה הדר דמאים. תנן [נ"ג] שיעור אתרוג קטן ר"מ אומר כאנו ר"י אומר כביצה והגדול כדי שיאחזו שנים בידו אחת דברי ר' יהודה (כח) ר' יוסי אומר אפי' אחת בשתי ידיו וקימ"ל בר' יהודה בקטן ובר' יוסי בגדול. וכשם שפירשנו שיוצא בשאר ימים כלול בשאר מינין בשאול, ואלו ג' מינין לולב הם וערבה מצוה לאגדם יחד ואם לא אגדם כשר דתניא [נ"ג] לולב בין אגוד בין שאינו אגוד כשר ר' יהודה אומר אגוד כשר שאינו אגוד פסול ומעמא דר"י דיליף לקיחה לקיחה מאגדת אייזוב מה להלן באגודה אף כאן באגודה ותניא לולב מצוה לאגודו לא אגודו כשר ומוקימנא להו לרבנן ומאי מצוה משום זה אלי ואנוהו ותנן [נ"ג] אין אוגדין את הלולב אלא במינו דברי ר' יהודה ר"מ אומר אף בחוט של משיחה ר"י למעמיה דאמר לולב שאינו אגוד פסול וקימ"ל כר"מ דהא קימ"ל כרבנן דאמרי לולב א"צ אגד, וצריך שיאגדו שני (כט) קשרים זה על זה דתניא [נ"ג] הותר אגודו ביו"ט אגודו כאגודה של ירק ואינו אגודו

תועפות ראה

מדכתיב המתצר דין היום ש"מ דס"ל להלכה דחיוס פסול כה"ל עיי"ש שהביא גם היראים ויש לדחות לדעתו דלא הכי אלא לשון הכריתא בשלימות ויוון שכתוב וי"ל כו' דמשמע דת"ק פליג על זה ומתילא להלכה כת"ק וכמ"כ הרשב"א להרמב"ם. (כה) ופסול. רבינו היראים מפרש דומה לכושי כפרש"י ולא כפי' הרי"ף והרמב"ם שפירשו דומה לכושי היינו שחור ביותר כאלם כושי ולא הביא רבינו אלא כדברי אביי סוכה [נ"ג] ח' דאמר כי תתן נמי מתניתין דומה לכושי תתן ותל"מ ואחריו נמשך הרע"ב בפי"ט פ"ג דסוכה מ"ו ס"פ שם כלביי וכפרש"י וכו' בירושלמי פ"ג דסוכה ה"ו אתרוג הכושי פסול הלא מן הכושי כשר והיינו כלביי בש"ס דין וכפרש"י כמ"כ בפתח הדברי לס' השיעור וז"ל אמאי לא הביא גם דברי רבא שהביאורו כל הראשונים. (כו) מטביל בה ונפיק ביה. עיין סוכה מ"ו ב' חוד"ס אתרוג ורבינו דקדק בלשון מטביל בה (לשון נקיבה) ונפיק ביה (לשון זכר) דכבר כ' הר"ן וכו' בתי' הרישב"א דדוקא שבי' רובו קיים דל"ה אין שמו עליו ופסול ביום שני וכ' הכ"ה א"ל סי' תרמ"ט דלף החוט' דסוכה שם ס"ל דדוקא בשריון קיים עיי"ש ולכן כ' רבינו מטביל בה דהיינו התיבה מהאתרוג בלשון נקיבה ונפיק ביה היינו ברובו הנשאר דשמו עליו ונקרא בלשון זכר במתני' דוק ותשכח. (כז) רבינו פסק כלישנא קמא דלמך רב אין זה הדר ומקשו עני' מהא דר' חנינא מטביל בה ונפיק ביה דכשר בשאר יומי ומשני אמר לר' רב שאני עכברים דמאים וכ"כ הב"י וכ"כ רב נטרונאי גאון הביאם הסור סי' תרמ"ט וכ"כ המרדכי פ' הלוג הגזול ע"ש הראב"ה דאתרוג שנקבחו עכברים דמאים פסול. אפי' ביום השני אבל חסר בעלמא ביום ראשון פסול בשני כשר ודר' חנינא ביו"ט שני הביאו בדברי משה סי' תרמ"ט סק"ה ומבאר באו"ח ח"ב ס"ס ט"ע דלכך לז"ק משמע דל"ל לבדך עליו, אפי' ביו"ט שני בשום ענין אפי' יחתוך במקום שאכלו עכברים לא יבדק בו' ואע"פ ש"ל דרב לא איירי אלא בשלא חתך הפסול ממנו אין נראה בשני עכ"ל האו"ח שם בשם הראב"ה ובהג"א פ"ג דסוכה ס"ס כ"ג הובא דברי הראב"ה שגא"ל שם אבל לא נסתים שם סוף דברי הראב"ה שם' ור"ה דלכך משמע בו' כמבאר בפנים האו"ח שם וגם הט"י סי' תרמ"ט סק"ה כ' דלישנא קמא ס"ל דלף אחר החתך יהיה פסול כיון דכל מחמת מילום ולישנא בתרא ס"ל דלמך שיהיו מקום אכילת עכברים לא מהמרינן לאסור עוד דהוא הדר ויולא בו משום חסר כדר' חנינא עיי"ש ובהו אזי מנין דברי השיעור שם' אתמך אתרוג שנקבחו עכברים אמר רב אין זה הדר וכשר דהא ר' חנינא בו' עכ"ל ונראה שכן היה גירסת השיעור בלישנא בתרא א"ל אין זה הדר וכשר ופי' אין זה הדר לנאת בו' י"ה כמו שהוא קודם שנחתך ממנו אכילת העכברים וכשר אחר שיחתוך מקום אכילת העכברים ואף שהוא חסר דהא ר' חנינא בו' ודלא כמ"כ בציאור' פתח הדביר שם להגיה בדברי השיעור בגירסתו ותחילה להגיה בסרי הראשונים והמעייין בפרש"י סוכה [נ"ג] ב' שם' ה"ג וא"ל אמר רב זה הדר דהא ר' חנינא מטביל בה ונפיק עכ"ל נראה מזה שיה' לפניו גי' אחרת דמ"ש כ' רש"י ה"ג בו' וצריך בשני שיה' לפני רש"י גי' השיעור ולא היה נראה בשניו אותה גירסא מטעם מה ולכן הגיה רש"י וממ"כ בגמרא לפנינו בחר הליכא דלמרי ולרבי חנינא קשיא מתניתין נראה מזה כג' השיעור דאילו לגירסת רש"י בהליכא דלמרי רב ורבי חנינא שווין ומ"ש שאמרו ולר"ה קשיא מתניתין ובאמת כ' האו"ח שם דל"ל. ואלא קשיא מתניתין לתירויהו וה"ל בגירסא וכו' אינו אלא לגי' רש"י בהג"ל משא"ל לגי' השיעור דרב אמר אין זה הדר פי' כמו שהוא וזהו עיקר מימרא דרב אלא שהוסיף וכשר אחר החתוך כדר"ה שפיר אמרו בגמרא ולר"ה קשיא מתני' ותל"מ ורש"י שלא יחא [נ"ג] גי' השיעור וי"ל דה"ס משום דק"ל דל"ל גם לז"ק נפרש מ"ש רב אין זה הדר דהיינו כמו שהוא בלא חתך ולא קשיא מר' חנינא ואין לומר דזהו באמת ח' הנמרא לעיל שאני עכברים דמאים פי' ואין זה הדר כמו שהוא בלא חתך דל"ל אין כאן ב' לשונות דלכך תרי לישני כמו שהוא אין זה הדר ולאחר חתך מקום אכילת עכברים כשר וס"ל לרש"י בהראב"ה שם' קאן בשניו דרב לא איירי אלא בשלא חתך הפסול ממנו. ואם כיום חתך נגירסת השיעור שפיר יהי' מוכרח לגירסתו דלישנא קמא והליכא דלמרי דל"ל לענין דינא כיון דאין זה הדר כולל נפרש דהיינו כמו שהוא כדפרשנין להג"א ח"כ באמת יתפרש כן לז"ק וא"כ גם מדברי רבינו היראים אין הוכחה מוכחשת במ"ש אמר רב אין זה הדר דלפניו הי' גירסתו בהג"ל כג' השיעור ואין זה הדר היינו כמו שהוא. (כח) שנים בידו אחת דברי ר' יהודה בנדפס איתא אח"י פי' רבינו הנגזל ז"ל שנים לולב ואתרוג ע"כ ובהכתי' ליתא מובאר בתי' הרשב"א דלפיר"ה העיקר כג' הישנה במשניות שנים בידו אחת דהיינו הלולב והאתרוג אולם רש"י בסוכה [נ"ג] ב' כ' שנים בידו אחת נרסקין ב' אתרוגים בידו אחת שנמקום האחד יאחז הלולב כשיספכנה וי"ל השיעור ובגדול כדי שיאחז ב' בידו אחת רי"א אפי' ח' בשתי ידיו והלכה כר"י ופרש"י ורבותא שיחזיק הלולב והאתרוג בידו אחת י"מ ב' אתרוגים בידו אחת עכ"ל וא"כ לפשט"כ השיעור פרש"י הוא כפיר"ה לא כה"מ וז"ל ע"ק. (כט) שני קשרים בו'. המרדכי פ"ג דסוכה

ספר עמד ואיסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים 486

אגד נמור דאסור לאוגדו ביו"ט ומוקמינן לה אליבא דרבנן דאמרי אין מצוה לאוגדו אלא משום זה אלי ואנוהו אלמא כחול דיכול לאוגדו אגד הנאסר בשבת וביו"ט ואינו נאסר אלא שני קשרים זה על זה דהוה של קיימא דאמרינן בשבת פרק כלל גדול [ט"ז ב'] עלה דהך דתנן והתופר ב' תפירות והא לא קיימא ומשינן בשקשרן פי' אחר שתי תפירות קשר קשר וקתני דמשום תופר חייב ולא משום קושר אלמא קשר אחד לא מיתסר וכן פרש"י וצ"ל שהאוגדו כאגודה של ירק לצו אגודה היא אפילו אליבא דרבנן דכי היכי דמצריך ר' יהודה אגד שלא לפסול מצריכי רבנן למצוה. ומניין לנו דאתרוג אין צריך שיהא עמהם באגודה דתניא [ג"ד ב'] ר' אליעזר אומר יכול יאגדם כולם בבת אחת אמרת וכי נאמר וכפות והלא לא נאמר אלא כפות ומניין שמעכבין וא"ת ל"ל ולקחתם לקיחה תמה בעינן. וקימ"ל כרבא דאמר [ג"ז ב'] לקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה ומין במינו אינו חוצין [ט"ז ב'] ואינו יוצא בהם אלא דרך גדילתם (ל) ואמר רבא [ג"ז ב'] (לא) לולב כימין ואתרוג בשמאל מ"ט האי שלשה מינין והאי מינא חדא א"ל ר' ירמיה לר' יורא (לב) מ"ט מכריכין על הלולב א"ל הואיל ובמינו גבוה, וצו חכמים לנענע לולב בשעת ההלל ולהתפאר במצוה (לג) כדתנן בסוכה להיכן היו מנענעים בהודו לה' תהילה וסוף פי' הודו ראשון והודו אחרון ובאנא ה' הושיעה נא דברי (לד) ב"ש וב"ה אומרים באנא ה' הצליחה נא פי' ואף באנא ה' הצליחה נא והלכה כב"ה ותנן לענין שתי הלחם מוליך ומביא מעלה ומוריד דכתיב אשר הונף ואשר הורם ואמר ר"ה בר אבא אמר ר' יוחנן מוליך ומביא למי שהרוחות שלו מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו ואמר רבא [ג"ז ב'] וכן בלולב. וכי מברך מברך בעודו מונה לפניו קודם שיטלנו דכל המצות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן ואי לאחר שיטלנו משגמלו יצא בו וי"ל דלא נפיק דהא פסקינן לעיל [ס' ט"ז] בתקיעות שופר דמצות צריכות כוונה הלכך כל כמה דלא מכיוון לצאת לא נפיק והא דמקשינן בשלהי לולב הגזול [מ"ג ב'] על דתנן ר' יוסי אומר יו"ט הראשון של חג שחל להיות בשבת ושכח והוציא לולבו בר"ה פטור. ומקשינן מדאנביה נפיק ביה וכו' ולא מתרצינן בשאינו מתכוין לצאת

תועפות ראם

דסוכה ס' תשמ"ח הניא דברי הרמ"ם גס במח"ו ס' שס"ה שהעתיק שם פרש"י דסוכה ל"ג ב' ד"ה הותר כ' צוה"ל ולא יקשור ב' קשרים בשני הרמ"ם כאלה כו' ונפרש"י ליהא ב' קשרים ועס ד' הרמ"ם אחי שפיר ועיין לעיל ס' רע"ד במלכת הקושר בניאורי אות ס"א ונסי' ת"ח מ"כ שם בניאור אות ס"ו. (ל) דרך גדילתם. כ"ה בסוכה מ"ה ב' ופרש"י שם ד"ה כל המנות כנון קרשי המשכן ועמודים וולגז והדס וערבה ע"ל והא"ו ס' שס"ז כ' שם דברי הגמרא מעורב עם פרש"י דכרזו ככ"מ וכ' גס אתרוג נראה משם דנשמע מפרש"י שלמינו חיבת אתרוג ע"ל דרש"י שפרט הני סעמא רבה איכא בזה משא"כ אתרוג אין בו שום חידוש דפשיטא דנבי דרך גדילתו דמש"כ רש"י כנון קרשי המשכן לאפוקי הכריחים שבתוך הקרשים דלא היו דרך גדילתם ולזה כתב וולגז והדס וערבה לאפוקי האגד שלשה דלא היו כדרך גדילתו כמש"כ בתוס' שם ל"א ב' ד"ה הואיל ולא כן ב' בס' במין שלמה להרב הגאון מהרש"ך שלם"א בס' מ"ח ד"ה ודע עיי"ש גס מה שחקר שם לדעת אם תופס האתרוג או הלולב לרחבו אם מיקרי דרך גדילתו או לא לא ראה דברי הספר רביד הזהב ס' תרומה ד"ה ע"י שטיס שומדים שהגיה בשם הרוקח ה' לולב ס' ר"ך שם צוה"ל וכשנטל האתרוג וצנן מן הדז או למעלה ויברך הדבר כו' ואחר שיברך יספך הלולב והאתרוג דרך גדילתו כו' שמואל בדבריו להדיא דאתרוג לרחבו לא היו דרך גדילתו וס' לולב דמ"ה והסג שם עמש"כ בח' מהר"ח ס' תר"ל עיי"ש וכ"כ המס"מ לדברי הרוקח ומה שעמד שם עמש"כ רש"י סוכה מ"ב א' במ"ה חיי כשהפכו וי"ל כשהגביהו הפך הענין למטה והאגד למעלה כו' ולא פירש כשהפכו לאתרוג לדעתו שפסו משום דנשמע קתני ושכח והוציא את הלולב להר"ר כו' ולכן פרש"י הפיכת הלולב כגון המשנה שאמר ר' יוסי וה"ה לאתרוג כמפרש בירושלמי ס' דברכות ר"ה בשם ר' ירמיה ארבע מינים שהגולג ניטלין דרך גדילתם. (לא) רבא לפנינו רנה. (לב) לר' יורא לפנינו לר' זיקא עיין בנהגות הש"ס להר"ר שמואל שמעלקא סויבס וצ"ל מה שפירש בכוונת הש"ס וכבר קדמו בזה מהר"ל בה"ל לולב. (לג) ולהתפאר במטה. כונת רבינו כמש"כ האבודרהם והשעש שאלו מנענעין הלולב להודיע כי נלחנו את כל המקטרגים ענינו כדאמרין בירושלמי דפסיקתא (וכ"ה במדרש וי"ר ס"ל ס"ב) כהדיון לנחיה דלחין בקרבא ונקטין לולבא בידיהן כו' וזהו מ"ה בסוכה ל"ה א' ראב"י ממשי' ל' ומייתי ל' אמר דין גירא בעיניה דסעמא ומש"א אח"י ולאו מילתא היא פרש"י אין נכון לומר כן ש"מ אבל בלא אמיירה ודאי כן הוא הדבר וכמש"כ האבודרהם שם בשם בעל המנהגות שהענינו הוא לעצור רוחות רעות ועללים רעים ולגשור בשמן לפיכך נריך לנענע על תפלת אלה ה' הושיעה נא כלומר הושיענו מחלו המזיקין ואמרו במדרש תהלים סוף מ' י"ג אמרתי לכם שחטלו לפני לולב ותהללו אותי צו כי כבר הקדמתי לכם כאלים ואלו פורע לכם לעמיד לבא הכרים והגבישות יפסחו לפיכם רנה ועי"ל וזהו ולהתפאר במטה ור"ל למרוק הלולב ולכנסו בעצמו ע"ד התפארות שעי"ל הוא גירא בעיניה דשיעמא וכמו הכרים שרקדו כאלים ועיין בהר"ם מ"כ ע"ש הראב"ה ס' ר"י מן הירושלמי וגראה שהוא בירושלמי דפסיקתא שכ' האבודרהם ובגדפס איחא לנענע לולב בשעת לולב ולהתפאר במטה וס' בשעת לולב נראה דכונן ג"כ בשעת צרכה אולם כלן כחוב לנענע לולב בשעת ההלל ועיי"ש בהר"ם. (לד) דברי ב"ה ונש"א כו' כ"ל. והשכ"ר פי' ואף בנא"ה ה' הליחה נא הכה במשנה שלמינו מפורסם ונש"א אף בנא"ה ה' הליחה נא וא"ל אין צורך לפי רבינו והכ"ל בנא"ה ס' תרכ"א הביא לכון המשנה צוה"ל בדודו כו' וסוף אף בנא"ה ה' הושיעה נא כדברי ב"ה. בש"א אף בנא"ה ה' הליחה נא וכיון דנשניהם כחזי אף א"כ י"ל דמש"א ב"ה אף בנא"ה ה' הליחה נא פי' כמו בדודו תחילה וסוף כמו כן בנא"ה ה' הליחה נא ושפיר הולך רבינו להוסיף פי' דב"ה לאוספי ארבע קלתי ומשכ"ל פי' הודו ראשון והודו אחרון עיין רש"י ותוס'

ספר עמוד ואיסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים רמז

התם היינו דמשום טירדא דדבר מצוה פטרי ליה אי מתכוין שלא לצאת לא מיקרי טרוד לדבר מצוה (לה). תולדה לנמילת לולב דתנן [מ"א ב'] משחרב בתמ"ק התקין ריב"ז שיהא לולב ניטל במדינה שבעה זכר למקדש. ותניא בפרק לולב וערבה [מ"א ב'] העושה לולב לעצמו פ"י למצותו מברך בא"י אמ"ה שהחיינו וקיימנו (לו) לזמן הזה נמלו לצאת מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו על נמילת לולב ואילו לעשות מצוה לא דאמרינן במנחות [מ"א ב'] כל מצוה דלא מגמרה בעשייתה לא מברכין בעשייתה ולמעלה פירשנוה גבי ציצית [ס"ה ב']. תנן בסוכה פ' לולב הגזול [נ"ח א'] מי שבא בדרך ואין בידו לולב לכשיכנס לביתו יטלנו על שולחנו לא נטל שחרית יטלנו ערבית שכל היום כשר ללולב ותנן במגילה [ב' ב'] כל היום כשר לנמילת לולב. ואמר רבא [סוכה נ"ו ב'] הדם של מצוה אסור להריח בו (לו) דכיון דלריחא עביד מריחא איתקצי אתרוג של מצוה מותר להריח בו דכיון דלאכילה קאי מאכילה איתקצי מריח לא איתקצי, ואינו יוצא י"ח אא"כ היו לו אלו ד' מינין שלו לבדו בלא שותפות דלכם משלכם [בענין] פ"י של כל אחד ואחד דאמרינן בב"ב שלהי פ' יש נוהלין [קנ"ז ב'] אטר רבב"ח א"ר יוחנן האהין שקנו אתרוג בשותפות הבית נטלו אחד מהן ויצא בו אם יכול לאוכלו יצא ואם לאו לא יצא. תניא [נ"ח א'] לא מצא אתרוג לא יביא לא פריש ולא רימון ולא דבר אחר. אע"פ שפסלנו יבשים כלולב הדם וערבה אינו (לה) כלולב מברכין איבשים משום דלא איפשר לן והיא לנו בשעת הדחק ומנלן דבשעת הדחק מברכין איבשים דתניא כלולב הגזול [ס"ה] יבשין פסולין ר"י אומר יבשין כשרין אמר ר' יהודה מעשה באנשי כרכין שהיו מורישין לולביהן לבניהן ולבני בניהן אמרו להן אין שעת הדחק ראיא אלמא בשעת הדחק אפילו לרבנן שפיר דמי ומברכין, וצריך להזהר שלא יגזול אלו ד' מינין אפילו לעובד כוכבים ואע"ג דגזל עובד כוכבים שרי כל כמה דלא נפיק מרשות עובד

תועפות ראה

ותוס'. (לה) כדברי רבינו כאן כ"כ הסמ"ג ע"ש מ"ד וז"ל והא דלא משני כגון שמתכוין שלא לצאת לו מהו מיקרי טרוד כדבר מהו עכ"ל ולא דוקא נקמו שמתכוין שלא לצאת לו דלפי' בסתם שלא נתכוין לצאת לא יא' ולא מיקרי טרוד במצוה. והנה התוס' בסוכה מ"ב א' ד"ה אחר כתבו להוכיח מהלך דס"ל מצוה א"ל כוונה דהא קאי אמצוה לר"ה והתם אין שייך מתכוין לצאת כל כמה דלא בירך ועוד דליירי בהולך אלל בקי ללמוד וכ"כ הרא"ש שם ס' ל"ג בזה"ל משום דמייירי בחדש שאינו בקי בדיני כוונה מצוה דמסתמא מה ששכח והציאו לר"ה לפי שהי' טרוד לילך אלל בקי ללמוד עכ"ל וא"כ הי' היראים והסמ"ג שם דמייירי במתכוין לצאת דעכ"ל כן לפי דבריהם צריך ביאור אפטר לומר כן והנראה לי בביאור דבריהם עפ"ש הס"י בזה"ל דסוכה שם דלפילו למ"ד מנ"כ היינו לאפוקי היכא שלא נתכוין כלל לשם מצוה אלא כמתעסק בעלמא או בחוקע לשיר וכן במצוה דלא נתכוין כלל לשם מצוה אלא לאכילה בעלמא משא"כ בקדש דשמעתין נהי דלא נתכוין לצאת בו מיד אלא להוליכו לבה"כ לצדק עליו שם היינו לפי מה שפעה בביאור שבת שהיה סבור שמוחר לצאת בו דרך ר"ה אלל מ"מ עיקר הולכת הלולב הי' לשם מצוה ואילו הי' נזכר מאיסור שבת הי' דעתו לצאת בו לאלתר וא"כ כשהוליכו אח"כ ד' אמות ברה"ר היו כסוגי נמור שלא בדבר מצוה כיון דכבר נפיק ביה דביעבד עכ"ל וזהו כוונת רבינו והסמ"ג דאין לומר בשאינו מתכוין כלל לצאת דל"כ לא מיקרי טרוד לדבר מצוה ועכ"ל שמתכוין לצאת בו ג"כ ואילו הי' נזכר מאיסור שבת הי' דעתו לצאת בו לאלתר ואף עתה עיקר הולכת הלולב לשם מצוה הוא וא"כ אף אם מנ"כ וגרסה דגם הרע"ב צ"ל המעשה פ"ג דסוכה משנה י"ד שם ס' הג' ח' דלפני ורבה אע"פ שפסק ברפ"ב דברכות כו"ד מנ"כ וכן עולה פירושו במשנה ז' פ"ג דר"ה היינו משום דלפיל בשבת היראים והסמ"ג דאין דאין ואזל לא ה"ל שם התו"ס בסוכה שם וכן כיון הווי העמודים לזה. (לו) וקיימנו והנענו לזמן כו' כ"ה בנמרא. (לז) בנדרים איתא הדם של מצוה מותר להריח בו דכיון דלאו לאכילה עביד מאכילה איתקצי בו ואינו מוכן וע"כ ס"ס שם במשכ"ס השם חדש וכאן הוא כהו"נ ודע דלפנינו בגמרא הני' רבה. (לח) אינו, ס"ס וז"ל אן והמרדכי פ' לולב הגזול כ' ע"ה היראים אן בלולב והדם מברכין בו' והאגור ס' א"ס הביא דברי השם"ל שם ב"ב הר"אם בעל היראים אן בלולב הדם וערבה מברכין בו' וכן ביראים הנדרים איתא מכשירין אלו יבשים כו' וקאי עמ"ס מקודם בלולב הדם וערבה וא"כ מש"כ האגור ס' תהקנ"ה בדברי היראים אלל לא לשאר מינין ע"כ פ"י דשאר מינין לא יטול אף בשעת הדחק כ"ל יבשים שבמין זה ששכר ליטול אלל לא מין אחר אלל יבשים כשר בכל הני' מינין ומדכ' האגור שם ע"ז וב"כ הרמב"ם מוצא שם במכ"ס הרמב"ם רפ"ח מהל' לולב ובשעת הדחק בו' לולב יבש כשר אלל לא שאר המינין דר"ל שאר המינין שפסולין ללולב אין ניטלין אף בשעת הדחק ובפיר' היראים והרמב"ם בחדא שיטתא קיימי אלל כולם פירשו דמש"כ הרמב"ם אלל לא שאר המינין פ"י דביתר המינין והם הדם וערבה לא מכשירין יבשים עיין שו"ע ס"ס תרמ"ט וא"כ היראים חולק על הרמב"ם וז"ל השם"ל השם"ס שם מ"ו כ"ה דלא מברכא מדי דמאי דשק אחריו כבר ביאר המ"כ שביא המנ"א ס' תרמ"ט סקכ"ז בלולב והדם ומברכין בהם איבשים כו' וכ"כ בעל הדברות ז"ל כו' ש"מ דר"ה דלרצעת מינין הללו כולן יבשים מותרין בשעת הדחק וכ"כ רבינו יעקב ז"ל עכ"ל ובשול"ת עמודי אש ס' ו' אות ט' דקדק מלשון הרא"ש ששכר יראים הנדרים דלחרונו פסול יבשים שם בזה"ל ומדשיק אחריו ולא כ' אחריו הדם וערבה מכשירים אלו יבשים משמע דבאחריו פסול יבשים עכ"ל העמודי אש אלל בם' שדי חמד אספת דניס מערכת ד' מינים ס' א' אות ט' כ"ה דלא מברכא מדי דמאי דשק אחריו כבר ביאר המ"כ שביא המנ"א ס' תרמ"ט סקכ"ז דמאס דבני לומר בשעת הדחק כשרים וצ"י אחריו לא משכחת שעת הדחק שגמאל בכל שנה חדשים להכי לא נקט אחריו בדיהיבו אלל אה"ל דאי איתרמי שעת הדחק באחריו גמי הדין כמו בלולב הדם וערבה ויפה כתב וכן נראה מלשון השם"ל ה"ל שם' דלרצעת מינים הללו כולם יבשים מותרים בשעת הדחק ולא זכר להיראים שביא מקודם אינו אלל בנ' מינים לא באחריו אלא ע"כ דגם להיראים שיה

ספר עמוד זאמרים עינים נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים 488

כוכבים לא מיקרי לכם (לט) דאמר רב הונא (ג' א') להנהו דמזבני אוונברי כי זבניתון מעובדי כוכבים אסא לא תגזון אתון. אלא ליגזו אינהו וליתבו לכו מ"ט סתם כנענים גזלי ארעתא (ט) נינהו וקרקע אינה גזולת הלכך ליגזו אינהו כי היכי דלחוי יאוש בעלים בידא דידהו ושינוי רשות בידא דידכו ומוקמינן [ש"ע"ג] למיפק אוונברי גופיהו אבל לדידן הוי יאוש בעלים בידא דאוונברי ושינוי רשות בידא דידך ושרי וקסבר (מא) ייאוש בלי שינוי רשות לא קני וש"מ מהכא גזל כנעני שרי דהא לאחר קנין לא פסלינן ליה משום מצוה הבאה בעבירה הלכך שרי אך שלא יהיה חלול השם בדבר. אמר ר' יירא (מ"י נ') לא ליקני אינש (מב) לינוקא ביו"ט ראשון מ"ט ינוקא מ"ט אקניא קני אקניוי לא אקני אישתכח דקא נפיק בלולב

תועפות ראם

שום אחרון לאיך ג' מייס. (לט) לא מיקרי לכם. הסגר דברי רבנו כ' בספר מחנה חיים ח"ב על או"ח סי' ל"ג אות ט' ע"ש אחיו. וז"ל דאם גזל מנעני והלנעני מייאש בכ"ז מותר הכנעני לתפוס נחורה ולא עובר על גזל שיהי' חייב מיתה שאזרחו הוא. מיתתו דשלו תפס וזהו טוונת ספר יראים הנס דאם נתייאש הכנעני מותר הנזל לא מיקרי לכם דהא העובד כוכבים ויכל לתפוס נחורה ולכס לא הוה רק שכל מי שיקח אותו יביא גזל או נזל וכן אלו עובד כוכבים ויכל לתפוס ולא הוה גזל ונזל עליו עכ"ל וע"כ שם אחיו המחבר ספר מחנה חיים בזה"ל נזק הכי על ספר יראים נכון בשינוי עכ"ל והמג"א סי' תרנ"ו סק"ה הביא דברי היראים עיי"ש והגרע"ק"א נתי' שם כ' דנס הרמב"ן במלחמות הכי סי' ס"ב עמ"כ המאור להוכיח דאין הלכה כרשב"י דפסל גזול ביו"ט שני משום דהו"ל מהב"ע דבמאי דקאמר רב הונא להני אוונברי וקלינן וסרינן למימר וליקני' בשינוי מעשה וליקני' בשינוי השם ואע"ל דמאזא הבאה בעבירה היא וע"כ כ' הרמב"ן שם יס להשיב דארעתא דעובדי כוכבים גזלי ולא של ישראל דלא שכיח ומשום לכס איתמר דלמיקנא מנייהו בשי יאוש ושינוי רשות ומיהו מזה הבאה בעבירה ליכא עכ"ל הרמב"ן וז"ל נס רבנו היראים דפסק לעיל דגזול אסור אפי' בשאר יומי משום מאזא הבאה בעבירה כי היכי דלא תפקה ליה קושיית המאור כתב לתרץ. כתי' הרמב"ן דארעתא דעובדי כוכבים גזלי וכו' ואש"ה בשי יאוש ושינוי רשות למיקנא מנייהו וקיינו ע"כ משום לכס דכל כמה דלא נפקי מרשות עובד כוכבים לא מיקרי לכם אולם יקשה לדברי רבנו. מהא דאש"ה בב"ק קי"ב ב' שגזל עובד כוכבים אסור ואילו רבנו כ' על דברי ר"ה וע"מ מהבא זס' אולם החתם סופר ח"ו נתי' לפי' לולב הגזול ל' א' ביאר דברי היראים בזה הדרך והוא דאסור לגזול עובד כוכבים כמ"ס כל הפוסקים אך אם עבר וגזל איסורא דעבד עבד ושוב אם יכול להפקיעו הו"ל הפקעת הלאה ומותר אך יולא דדיינים אם יס לעובד כוכבים עדיו ויראים ומש"כ כ' ביראים סי' רנ"ה [בגדשם] דנעמיתו לא קאי אלא תנכנו דאפי' בשל עובד כוכבים אסור לגזול אך אם נכר אחי לידה אפי' באיסור שוב לא היה נרדף להחזיר בזה"ל ח"ו דהגזול עמנו לא יא"ה אש"ה דעבירה ליכא כיון שכבר גזל מ"מ אינו שלו אבל השני מותר שקלאו בשינוי רשות ולהר"א גזלי ארעתא דעובדי כוכבים נינהו ולא דישיראל וזהו י"ל עובדא דכל אמוראי ודבר אפי' דפרידסי בב"ק קי"ב ב' ד"ל דלקחו באתמ ע"מ לשלם אם יתבענו העובד כוכבים וליכא איסור גזילה כמו שאמר רב אפי' לכותי נכרי שקול דמי ושוב כיון שלקח ביהתר אם יכול להפקיע בכל ענין שרי עיי"ש באור"ך ובאנשי מלואים לאהע"ל סי' כ"ח סק"ג ב' שם. מיהו מש"כ המג"א גבי אחרון דלא נזיק בגזל עובד כוכבים אפי' למח' וכו' לולב חשיב לכם. נראה לענ"ד דשפיר נפיק בזה לפשט"כ הרמב"ם בפ"ה מלולב דיוולא באתרוג שם ע"ש ואע"ל דפוסק מע"ש ממונ גבוה ה"ע דס"ל כמ"ד בסוכה דל"ה דלא צרי דין ממונ אלא היתר אכילה וה"ל היתר אכילה אית ביה עיי"ש בכ"מ בשם מהר"י קורקוס וא"כ באתרוג למ"ד גזולו היה מותר בזה"ל דיס לו בו היתר אכילה והנאה נראה דלא גרע ממע"ש עיי"ש ועיין בשו"ת אגני מלואים סי' ט' בהנה"ה שם ועיין עוד בסמוך. (ב) גזלי ארעתא נינהו. בגדשם גזלי ארעתא דישיראל נינהו וכו' כפרש"י דכוכב שם וכבר בארתי בזה הסמוך דלדעת רבנו הרא"ה גזלי ארעתא דעובדי כוכבים נינהו לא דישיראל ומדוקדק גי' הכת"י שחקר תיבת דישיראל ועיין בפ"ה שביא דברי תשובת הרשב"א סי' תתנ"ב שפירש להדיא דהאי אוונברי דמשעתין היינו משום חשש גזל נכרים זה מזה הונא במג"א סי' תרנ"ו סק"ג וכן חקר הלכה אות מ' צעיון מה"ב כ' לבאר ד' היראים סתפס דכוותו דלדידן ליזרע שלל לגזול מעובד כוכבים ר"ל מעובד כוכבים שתלשן מעדיו דאף מה דגזול הישראל מהעובד כוכבים שרי לאחר יאוש מ"מ ל"ה לכס משום דסתם עובדי כוכבים גזלי ארעתא דישיראל א"כ אם לא קנאן מהנכרי אף דהוי יאוש ביד הנכרי מ"מ כיון דלא הוי יאוש וא"ר ל"ה לכס וכשנעלה מיד הגזול צע"כ ל"ה ע"ר כמבואר בהשו' הרשב"א סי' תתקס"ח והוצאו דבריו להלכה בדברי הרמ"א חו"מ ר"ס סס"א לכן מביא דך דאוונברי ורק דלא נמצא דשם פסול משום מה"ב כמו שפרש"י שם בגלגון הב' ולכן האריך להוכיח דלא הוי מה"ב דהא לאחר קנין לא פסול ליה משום מה"ב וע"כ דבכה"ג דלמח גזול ישראל אף שנתייאש והו"ל של נכרי מ"מ לא קוה לכס כיון דאין ש"ר וזה כוונתו במש"כ דכ"מ דלא נפק מרשות עובד כוכבים ג"מ לכס ר"ל שלא לאן העובד כוכבים רשות להוציאו שימכרו או שיתנו במתנה אבל לענין סוכה ברה"ה שהשם הוא משום חלק העובד כוכבים לבדו ואי גזל עובד כוכבים היה מותר בזה"ל הוי בכלל לכס ג"כ דלא כהבנת המג"א וכל האחרונים הנמשכים אחריו בזה וכבר כ' בישועות יעקב דמדה"ה סוכה ט' א' ד"ה הוהו שהקשו ל"ל לך מיוקן ל' משום מה"ב נראה דלא כהם' יראים ולפמ"כ גס ס' היראים לא חידש זה הדין עכ"ל אולם בספר עמק הלכה סוף חלו"ה כ' דלפי פרש"י דגזלי ארעתא דישיראל נינהו נראה להחזיר בערבה עמ"כ בב"ק פ"א א' בעשרה הנאים דהתנה יאוש שיהיו מלקטים עינים בכ"מ בדימוי וסיני מחזירים להם והכך הנאים אמרו שם ע"כ אפי' בחול' ולו יאוש דעכשיו ביד הישראל מותר ליקח בלא דעוה ובשלמא אוונברי עומד לבריה ואית ביה פירות משא"כ ערבה עכ"ל שם ואילו רבנו כ' שלא יגזול אלו ד' מינין דמשמע דה"ה ערבה וכו' הרוקח תלמיד רבנו הרא"ה סי' ר"ב ואין להתחזק לולב וערבה או הושענא מן הקרקע כו' ועכ"ל דלא כפרש"י דגזלי ארעתא דישיראל נינהו אלא גזול נכרי אש"ה דשרי לאחר יאוש מ"מ לא הוי לכס וכמו ש' הסגר לוח בזה הקדום. (מא) וקסבר כו' כפרש"י שם בגלגון ראשון דלא כהא נמי שם. (מב) אינש הושענא לינוקא

ספר עמוד זאמורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים רמה

שאינו שלו. וצריך להקיף בכל יום את הארון (מג) או דבר אחר זכר להקפת המזבח דתנן בפ' לולב וערבה [מ"א ח'] בכל יום היו מקיפין את המזבח פעם אחת ואומר אנא ה' הושיעה נא ר"י אומר אני והוא (מד) הושיעה נא ומיפלגי אמוראי [מ"ג ז'] במה מקיפין בלולב או בערבה ולא ידעין הלכתא כמאן [הלכך] אם אין לולב אין היקף, וצריך ליטול ערבה ב' של חג והוא הלכה למשה מסיני דאמר ר' נחוניא איש בקעת בית חורון עשר נטיעות ערבה וניסוך המים הלכה למשה מסיני ואמרינן [מ"ד ז'] רב שקיל חביט חביט ולא ברך קסבר מנהג נביאים הוא (מה) שלא לברך אבל מטעם דלא הוי אלא מנהג לא היה מונע מלברך דהא יו"ט שני של גלויות אמרינן במסכת יו"ט פ"א [ד' ז'] דלא הוי אלא מנהג ותקנו עליו כמה ברכות ותפלה ושהחיינו הלכך הלל דר"ח דמנהג הוי מברכין עליה כך פי' רבינו יעקב זצ"ל. ורש"י ז"ל לא היה מברך אהלל דראש חדש מטעם דלא הוי אלא מנהג וראייתו מכאן ומפרש דמטעם דלא הוי אלא מנהג היה מונע רב מלברך. אמר ר' אמי ערבה יש לה שיעור ואינה נטלת אלא בפני עצמה ואין אדם יוצא ידי חובתו בערבה שבולל ואפי' אנבחה וחרר אנבחה. ומסקינן [מ"ז ז'] כאביי דאמר אתרוג ולולב שמיני ספק שביעי אסורין השיעי ספק שמיני מותרין פי' דלכולא יומא איתקצאי ואיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולא יומא הלכך אסור ליהנות בערבה לאחר נטילתה אם לא התנה עליה מעיקרא דכולי יומא איתקצאי ולפי (מו) שראיתי בני אדם צולין בעצי ערבה בשר לאחר נטילתה כתבתיו ומנהג טוב וכשר לתת הלולב והערבה במים כדי שלא ייבשו וביטי חכמים היה מנהג כדתנן [מ"ז ח'] מקבלת אשה מיד בנה ומיד בעלה ומחזרת למים בשבת ר"י אומר בשבת מחזירין ביום טוב מוסיפין במועד מחליפין וכל קטן שיש בו דעת לנענע חייב בלולב. והיכא דאיכלע יו"ט הראשון של חג בשבת לא מפקינן ליה להושענא ולא מברכין ביה ואע"ג דכתיב ולקחתם לכם ביום הראשון ואמרי רבנן [מ"ג א'] ביום ואפי' בשבת להתיר מבשרין ל' אליעזר הני מילי במקדש אבל בנבולין לא מ"מ. אמר רבא (מו) גזירה שמא יטלינו בידו ויעבירנה ד' אמות ברה"ר והיינו טעמא דשופר והיינו טעמא דמגילה :

תועפות ראם

כ"ל. (מג) הארון או דבר אחר. הוקח סי' רכ"א והלוי' סי' ס"ו הביאו שצירושלמי פ' לולב וערבה כ' שבו"ו שאין מונח חזן הכנסת עומד כמאלף אלקים וס"ה צורעו והעם מקיפין אותו דוגמת המזבח וצירושלמי שלפנינו ז"ל והגר"א צבאוריו לא"ס ריש סי' תר"ס כ' ש"כ באגדה והביאו צלקוט תולים ס"ס תש"ג ע"ג. אלז ז"ל שם שאמר סדר ההקפה כל ישראל גדולים בו ואין ההקפה צבא"ק אלא צבאנים דאין זר נכנס בין אולם למזבח וכמ"ס בדיקא בפ"ד דסוכה עכ"ל הגר"א ולא הי' לפניו האו"י הגדול שלפניו שם הקפה קושייתו ויחא ל' עי"ס ושין בתניא רבתי סי' פ"ו שהביא שם ד' היראים ועי"ס צבאוריו מהרש"ם ובמח"ס סי' שפ"א כ' וכל ימות החג מקיפין את הכירה הוא הדוכן פעם אחת בלולב אחרון ובשביעי ו' פעמים ונחמין עליה ס"ח שכן שהניס מקיפין את המזבח בו. (מד) והוא. לפנינו וכו' ושין בתני"ס. (מה) הוא פי' מנהג נביאים הוא שלא לברך בו כ"ל וכו' צבא"ק צבא"ק דשבת כ' ג"כ ע"ס ר"ת כמסכ"ר וז"ל שם ר"ת פי' דקסבר מנהג נביאים הוא שלא לברך כלומר הנביאים הנהיגו שלא לברך ומיהו אמנהגא מברכין דהא יו"ט שני ש"ג מנהגא הוא דבקה"ן בקיעה דירחא ואפי' מברכין כמה ברכות צו"ס שני עכ"ל וכ"כ הסמ"ג עין מ"ד וז"ל ואומר רבינו יעקב דגבי ערבה המנהג היה שלא לברך עכ"ל והתוס' בסוכה מ"ד ז' ובברכות י"ד א' כ' ע"ס ר"ת לדחות הך דערבה דלאו אלא טילעולא בעלמא ואטילטול ודאי לא מברכין ונראה שר"ת כ' שניהם יעיוין במח"ס סי' רכ"ו ובספר הישר לר"ת סי' תמ"א תשובת ר"ת צארכה וצירא"ם הגדפס ליתא תיבות אלו כך פי' רבינו יעקב זצ"ל וכתוב תחתיהם צו"ל "כן נראה לי פירוש" וכ"כ השב"ע סי' שס"ט פי' זה ע"ס היראים מיהו אף לפרש"י דמפרש דמשעם דלא הוי אלא מנהג היה מונע רב מלברך מ"מ מודה דע"כ צו"ס שני ש"ג מברכין כמה ברכות דשאינה הם דפסח חומריהו בכל ישראל משום דלא ליתי ליהדי אסורא דאורייתא אי גזרו שמדא וכל עיקרן אסו דאורייתא הלכך אשילו שניהם כאלו הן מן התורה לכל דבר משא"כ הלל דר"ח דלא דאורייתא הויא דומיא דערבה דהוא מנהג נביאים דליכא למיחש כלל לאיסורא דאורייתא הלכך כל עיקרא דתקנהא מנהגא דרבנן הוא א"כ לא מברכין עליה מן הדין כמס"כ המחזור ויסרי ס"ס ר"ל ח"ס הרב הגאון ר' יוסף פיימר זצ"ל בתשובתו הגדפס בשו"ת הרג"ח ח"ב עקב ז"ס קונטרס כבוד יו"ט שני ש"ג צו"ל ועוד אס רק מנהגא הוא למה קבעו בו כמה ברכות ותפלות והרי הרבה הפליגו הפוסקים במחלוקתיהם לענין הלל דר"ח אס מברכין עליו מפני שהוא רק מנהגא בעלמא בו ש"מ דתקנת חכמים הוא ולא מנהגא בעלמא עכ"ל ור"ל לשיטת רש"י זצ"ל וכנ"ל. (מו) ולפי כ' צבא"ק כחוב צו"ל הלכך אסור להנות מן הערבה לאחר נטילתה כל אותו היום. ומנהג טוב בו עכ"ל ועפ"י דברי הגדפס כתב המג"א בסי' תרס"ד סעי' ט' עמש"ס המחבר דברי הגמ"י בפ"ו מהל' לולב בשם הרא"ם צו"ל והוא עמ"כ כ' בספר יראים סתם אסור ליהנות ממנה כל היום ולא הזכיר דמהני תנאי בו עכ"ל המג"א ומי יגלה עפר מעיני ההג"א ויראה שר יראים כת"י שלפנינו שנאמרים דברי ההגמ"י בשם הרא"ם וצבא"ק חסר כ"ו והשב"ע הביא דברי היראים ופסק כמותו שלא לאסרה צבא"ק לעולם כ"ל אותו היום. (מו) רבא ז"ל רבה, ושין בתוס' חדשים רפ"ד דסוכה שהקפה לטעמא דרבה דמשמע שיסכה שהוא שבת וא"כ פסור כדאיתא בפ' דלעיל מ"ד ולמה יגזרו חכמים בשביל זה לבעל מ"ע של שופר ולולב עכ"ל ובס' מעשה"ח תירך דליכא למיגזר שיוציאו דרך גדילתו דכיון שאינו בקי בדיני נטילת לולב גס צדיק. זה אינו בקי ולא חייב תפלה שהרי כבר יא' בו ועדיין יס לדקדק לפי תירושו בשופר ומגילה עי"ס בתוס' אולם הסמ"ג עין מ"ד כ' וגזירה דרבה כך היא שמה עיבורו ד"ל לרה"ל לאחר שאלא בו עכ"ל וכ"ל לענין שופר עין מ"ד והמג"א לא הביאו גס בכו'.